

Ο ΜΑΡΚΗΣΙΟΣ ΤΟΥ ΣΑΙΝΤ ΙΛΑΙΡ

Συνέχεια και τέλος: 18α σελ. 277.

Ζ'.

Ούτω, άπαύστως άσχολούμενος εις ποικίλα αντικείμενα, ο μαρκήσιος διήλθε τόν βίον άνέφελον μέχρι του έτους 1870. Νέος έτι και υγιής, έχων πλησίον τήν μητέρα του, περικυκλούμενος υπό φίλων, περιζήτητος εις τήν έκλεκτοτέραν κοινωνίαν, εύρίσκων τέρψιν διηλεκτή εις τά γράμματα, ουδένα ειχε λόγον όπως βλέπη τήν ζωήν υπό χρώματα σκοτεινά. Δέν άπήλαυσε άληθώς τήν εύτυχίαν του να γεινη σύζυγος ή πατήρ, άλλ' άπέφυγεν έξ άλλου και τās θλίψεις τās συνοδευούσας ένιστε τās τοιαύτας χαράς.

Ότε επήλθεν ο πόλεμος του 1870 και ή πολιορκία των Παρισίων, έξετέλεσε τó καθήκον του, άπλώς, μετριοφρόνως, καθώς πάντοτε.

Έπι αυτοκρατορίας ειχεν όνομασθή λοχαγός του 4ου λόχου του 21 τάγματος τής Έθνοφυλακής. Οί τοιοῦτοι διορισμοί έθεωρούντο τότε ως βάρος όχληρόν, πάντες δέ προσεπάθουν να τους άποφεύγασιν. Άλλ' ως ειπομεν ήδη ο Σαιντ-Ιλαίρ ήτο εκ των ουδέποτε άρνούμενων τήν έκτέλεσιν οίουδήποτε καθήκοντος. Η Έθνοφυλακή έκλήθη εις ενεργόν ύπηρεσίαν μετά τήν καθάρσιν τής αυτοκρατορίας. Κατά τόν επιβληθέντα τότε νέον όργανισμόν οί άξιωματικοί έξελέγοντο υπό των έθνοφυλάκων, ο δέ 4ος λόχος του 21ου τάγματος ώνόμασε και πάλιν τόν άρχαίον του λοχαγόν. Κατά τόν Δεκέμβριον έσχηματίσθη εκ του όλου τάγματος λόχος πορείας, (bataillon de marche), ως άρχηγός δέ αυτού έξελέχθη καμψηφεί ο λοχαγός του 4ου λόχου. Εις τήν έξασκησην των νέων τούτων καθηκόντων άνεφάνη ούτος όποιος πάντοτε, έφελκύν τήν ύπόληψιν και τήν άγάπην όσων ήρχοντο εις σχέση μετ' αυτού. Φύλαξ άγρυπνος τής πειθαρχίας, άκριβέστατος εις όλας τās λεπτομερείας τής ύπηρεσίας, πλήρης άγαθότητος και προσηνείας, έντός όλίγου απέκτησε τήν φιλίαν όλων των στρατιωτών του. Μεταξύ αυτών υπήρχον πολλοί άποροι χαρις εις τόν άρχηγόν των, καθ' όλην τήν διάρκειαν τής πολιορκίας, αι στερήσεις των έμετριάσθησαν ούσιωδώς: εύρισκε παντοτε τόν τρόπον του να έχη χρήματα προς άνακούφισιν των μη έχόντων. Εις τó τάγμα του συγκατελέγοντο και λόγιοι όνομαστοί ούκ όλίγοι, ως οί ακαδημαϊκοί Duruy και Gaston Boissier και ο ποιητής Coppée. Ούτος έκλεχθείς υπό των συστρατιωτών του ως ύπολοχαγός έν πρώτοις,

και κατόπιν ως λοχίας, ήρνήθη και τούς δύο βαθμούς θελήσας να μένη άπλοῦς στρατιώτης.

Ό λόχος οῦτος δέν συνέπεσε να παρευρεθῆ εις ουδεμίαν των τότε συμπλοκων περι τήν πόλιν των Παρισίων. Έφρουρει συνήθως παρα τήν πύλην τής Ιταλίας, οί δ' έθνοφύλακες διήρχοντο έντός των χαρακωμάτων τās παγετώδεις νύκτας του δριμυτατου έκείνου χειμῶνος. Μίαν νύκτα έστρατοπέδευσαν έντός του νεοκτίστου τότε θεάτρου των Γοβελίνων και έκοιμήθησαν εις τά έδώλια τής πλατείας και τά θεωρεία, έχοντας τó όπλον άναμέσον των κνημῶν. Ένιστε ο λοχαγός και οί φίλοι του συνήρχοντο δια να γευωνται εις τó δωματιον μιās θυρωρού έκεί πλησίον, ή όποια έμαγειρευε δι' αυτούς ό,τι φαγώσιμον ήδύνατο κατ' εκείνην τήν εποχήν να προμηθευθῆ τις. Εις έν των τοιούτων συσσιτίων άνέγνωσεν ο Coppée εις επήκοον των συνδαιτυμόνων τó γνωστόν ποιήμα του Lettre d' un mobile Breton. Οί εκ Βρεττανίας έθελονταί ειχον κατ' εκείνας τās ήμέρας έλθει εις τήν πρωτεύουσαν και κατέλυσαν περι τó Πάνθειον, τήν συνοικίαν δηλαδή του 4 τάγματος. Ό λοχαγός έλαβε τó ποιήμα εκ των χειρών του Coppée και τó έφερεν εις τά γραφεία τής Έφημερίδος των Συζητήσεων, όπου και έδημοσιεύθη τότε τó πρώτον.

Έν τῷ μέσω των περισπασμῶν τής οδυνηρας εκείνης περιόδου, αι άνησυχίαι του μαρκησιου έμοιραζοντο μεταξύ τής πατρίδος και τής μητρός του. Αυτη εύρέθη έκτεθειμένη εις κίνδυνον αληθῆ ότε ήρχισεν ο βομβαρδισμός των Παρισίων. (1) Οί πολιορκηταί έσκόπευον κατá προτίμησιν, μεταξύ άλλων σημείων, και τόν θόλον του Πανθίου, πολλαί δέ περι αυτό οικίαι έβλαβήσαν, άλλ' ή μαρκησία δέν άπεφάσισε να παραιτήση τήν κατοικίαν της. μέχρις ου έν οβούζιον εισέδυσσε μέχρι του δωματίου της, εύτυχῶς άνευ άλλης βλάβης.

(1) Ό γνωστός παρ' ήμιν γάλλος λόγιος Κοσ Gidel ένθυμείται ότι τήν 5 Ιανουαρίου 1871, καθ' ήν ήμεραν ήρχισεν ο βομβαρδισμός, ειχον συγκληθῆ εις συνεδρίασιν τά μέλη του συλλόγου των έλληνικων γραμμάτων. Αι σφαιραι έπιπτον εις τās οδους τής συνοικίας, άλλά τά πλείστα των συγκληθέντων μελών παρευρέθησαν εις τήν συνεδρίασιν, τινά αυτών έν στολή έθνοφύλακος, μεταξύ δέ τούτων και ο μαρκήσιος Σαιντ Ιλαίρ. Ούτος έξεφερε τήν σκέψιν ότι μεταξύ των ριπόντων τās σφαιρας εκείνας εχθρών υπήρχον ίσως άνδρες φίλοι επίσης των γραμμάτων, και ένθυμούμενοι μετά λύπης παρομοίας εις τήν πατρίδα των επιστημονικάς συνεδριάσεις.

Ὅπως δὴποτε, τοῦτο τὴν ἔπεισε νὰ μεταβῇ εἰς φιλικὴν οἰκίαν εἰς τὸ κέντρον τῆς πόλεως, ὅπου διέμενε μέχρι τέλους τῆς πολιορκίας.

Ἰδοὺ ἐπιστολὴ τοῦ Σαιντ-Ἰλαίρ ἐκθέτουσα τὰ μετὰ τὸν πόλεμον ἐπεληθόντα θλιβερά συμ-βάματα. Τὴν ἔγραψεν ἐκ Φλωρεντίας, τὴν 18 Μαρτίου 1871, πρὸς φίλον παιδικὸν ἐκ τῶν μᾶλλον ἀγαπητῶν του, τὸν Κον Bezard.

» Βλέπεις, ἔλεγεν, ἐκ τῆς ἡμερομηνίας τῆς » ἐπιστολῆς μου, ὅτι ἔχομεν τὰς Ἄλπεις ἀνα- » μέσον ἡμῶν καὶ τῆς πρὸς σιγγιμὴν θριαμβευ- » ούσης ἀντροσίας. Πρὸ πολλοῦ ἐπιθύμουν ν' » ἀποσπᾶσω τὴν μητέρα μου ἀπὸ τοὺς Παρι- » σίους, διὰ ν' ἀναπαυθῇ ἐκ τῶν κόπων καὶ » τῶν συγκινήσεων τῆς μακρᾶς πολιορκίας. Ὅ- » λίγας ἡμέρας μετὰ τὴν συνομολόγησιν τῆς » εἰρήνης μετέβην εἰς Φλανδρίαν, ὅπουθεν ἐπέ- » στρεψα πρὸ δέκα ἡμερῶν, νομίζων ὅτι θὰ εὕρω » τὴν πρωτεύουσαν ἐπίσης ἡσυχον, κατ' ἐπιφά- » νειαν τοῦλάχιστον, ὅσον ὅτε ἀνεχώρησα. » Ἀντὶ τούτου εὗρισκω διαταγὴν πορείας εἰς » τὴν ὁποίαν ὑπήκουσα αὐθωρεῖ, μολονότι εἶχα » δώσει τὴν παραίτησίν μου. Καθ' ὅλην τὴν » ἡμέραν ἐκείνην ἐπροσπαθήσαμεν νὰ καταβά- » λωμεν τὴν στάσιν, ἀλλὰ δυστυχῶς τὸ μόνον » καλὸν τάγμα τῆς ἐθνοφυλακτικῆς ἦτο τὸ ἰδικόν » μας. Ἐντὸς ὀλίγου περιεκυκλώθημεν ὑπὸ τῶν » ἄλλων, τὰ ἴποια ὑπήκουον εἰς τὰς δικταγὰς » τῆς Ἐπαναστατικῆς ἐπιτροπῆς καὶ ἐξουδετε- » ρώθημεν οὕτω ἐντελῶς. Τὴν ἐπαύριον εἶδο- » ποιήθημεν ὅτι τὸ τάγμα μου διελύθη, ἐγὼ δὲ » ἐπέκυθην ἠρήνην ν' ἀναγνωρίσω τὴν παρα- » νομον ἐκείνην ἀρχὴν καὶ τὰς διαταγὰς τῆς, » ἀλλὰ μὴ θέλων ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ νὰ δώσω τὸ » σύνθημα ἐμφυλίου πολέμου, ἐσύστησα στενῶς » εἰς τοὺς στρατιώτας μου ἄκραν περίσκεψιν καὶ » ἀποχὴν ἐντελῆ πάσης ἐχθρικής ἐκδηλώσεως, » μέχρις οὗ ἐνισχυθῶμεν. Ἐν συντόμῳ, ἔτρεξα » ἄνω καὶ κάτω ἐπὶ δύο ἡμέρας ἀναζητῶν εἰς » μάτην οἶαν δὴποτε ἀρχὴν, δυναμένην νὰ » δώσῃ διαταγὰς καὶ νὰ τεθῇ ἐπὶ κεφαλῆς τῶν » ἀνθρώπων τῆς ταξείας, ἐκκτοντάκις πολυπλη- » θεστέραν ἀλλὰ χιλιάκις ἀτολμοτέραν τῶν » ἄλλων. Ἐπιστρέψας εἰς τὴν οἰκίαν μου τὴν » δευτέραν ἡμέραν, ἔμαθα ὅτι εἶχον ἔλθει δις » πρὸς ἀναζήτησίν μου διὰ νὰ με συλλάβωσι. » Τότε, τὸ ὁμολογῶ, μὴ ἔχων τὴν ἐλαχίστην » κλίσιν πρὸς τὴν φυλακὴν καίτοι ἀθῶος, ἀλλ' » οὔτε μεγάλην ὀρεξίν νὰ τουφεκισθῶ. ἔστω καὶ » ὑπὸ τῶν ἐπαναστατῶν τῆ συνοικίας Belle- » ville, ἠθέλησα τοῦλάχιστον ν' ἀπκλαξῶ τὴν » μητέρα μου τοῦ τρόμου τοῦ νὰ με ἴδῃ φυλα- » κισόμενον καὶ τὴν ἔπεισα ν' ἀναχωρήσωμεν, » ἀφοῦ ὁμως ἔτρεξα καὶ πάλιν πρὸς ἀνεύρεσιν » τοῦ ναυάρχου Saisset, ὅστις δὲν εὗρισκετο εἰς » κανὲν μέρος. Ἀνεχώρησαμεν λοιπὸν τὴν τε-

» τάρτην, σήμερον ὀκτώ, δι' Ἰταλίαν, χωρὶς νὰ » εἰμεθα βέβαιοι ὅτι θὰ δυνηθῶ νὰ φύγω, διότι » τὴν νύκτα εἶχον καὶ πάλιν παρουσιασθῆ εἰς » τὴν οἰκίαν μου ἄνθρωποι ἔχοντες ἐνταλμα » συλλήψεως. Εὐτυχῶς δὲν ἐκρατήθη εἰς τὸν » σταθμὸν τοῦ σιδηροδρόμου, καὶ μετὰ ταξεί- » διον κοπιαστικὸν καὶ θλιβερώτατον, διὰ μέσου » τῶν Πρώσων καὶ τῶν εἰς παραλυσίαν στρα- » τευμάτων μας, ἰδοὺ ἡμεῖς εἰς Φλωρεντίαν, » ὅπου ἡ μήτηρ μου ἐπιθυμεῖ νὰ μείνῃ ὀλίγας » ἡμέρας, διὰ νὰ ἡσυχάσῃ μετὰ τοιούτους πε- » ρισπασμούς. »

Ἄλλ' ἡ μακρὰν τῆς πατρίδος διαμονή, ἐνῷ ὁ ἐμφύλιος πόλεμος παρετείνετο, κατέθλιβε τὴν γεννηκίαν τοῦ μαρκησίου ψυχὴν. Τὴν 5ην Μαΐου ἔγραψε πρὸς τὸν αὐτὸν φίλον: « Λυπούμαι πολὺ, — περισσότερον ἢ ὅσον δύναμαι νὰ ἐκ- » φράσω, — ὅτι εὗρισκω καὶ μακρὰν τῆς Γαλλίας, » τῆς ὁποίας ἡ μεγάλη σκιά ἐπιρρίπτει ψῆχος » νεκρικὸν ἐπὶ τῆς ὠραίας χώρας ὅπου εὗρισκό- » μεθα χωρὶς νὰ τὴν χαϊρώμεθα. Ἄν δὲν εἶχα » τὴν μητέρα μου, τὴν ὁποίαν ἠθέλησα ν' ἀπο- » σπᾶσω ἐκ τῆς κολάσεως ταύτης τῶν Παρισίων » καὶ νὰ τὴν ἴδω ἀναπαυομένην μετὰ τσοαύτας » θλιβεράς ἐντυπώσεις, ἠθέλα ὑπάγει εἰς Βερ- » σαλλίαν νὰ τεθῶ ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ Thiers. » Διότι τὸ χρέος τῶν ἐντίμων ἀνθρώπων εἶναι νὰ » συγκεντρωθῶσιν, ὅχι νὰ δραπετεύωσιν! Ἐγὼ » δέ, ὑπερηφανευόμενος πάντοτε, διότι ἡ οἰκο- » γένειά μου δὲν μετηνάστευσε κατὰ τὸ 1797, » θεωρῶ ἀνανδρον τὸ ν' ἀποστιαζῶ ἐκ τῆς πα- » τρίδος εἰς τοιαύτας περιστάσεις. Καὶ ὅμως τί » ποιητέον; Μὲ τὴν μητέρα μου ἡλικιωμένην, » πάσχουσαν καὶ φοβούμενον νὰ τὴν ἐκθέσω εἰς » τὸν κίνδυνον τοῦ νὰ μὴ ἔχῃ πλέον... Ὡ, εἶχε » δίκαιον ὁ Μοντέσκιος λέγων ὅτι ἐν καιρῷ ἐπα- » ναστάσεως τὸ δύσκολον εἶναι ὅχι τὸ νὰ ἐκτε- » λέσῃ τις τὸ καθήκον του, ἀλλὰ τὸ νὰ γνωρίζῃ » ποῦ ἔγκειται τὸ καθήκον! »

Δὲν διαφαίνεται ὀλόκληρος ὁ ἄνθρωπος εἰς τὰς πλήρεις συγκινήσεως γραμμὰς ταύτας; Καθόσον αἱ εἰδήσεις ἐκ Παρισίων ἤρχοντο θλιβερώτεραι κατὰ τοσοῦτον ἠῴζανεν ἡ ἀδύναμίς του. « Δυσ- » τυχῆς Γαλλία! ἔγραψε τὴν 23 Μαΐου 1870, » αἰσχύνομαι ὅτι ζῶ, καὶ μάλιστα ὅτι ζῶ ἔξω » τοῦ κινδύνου, εἰς τὰ ξένα, ἐνῷ τοιαῦτα αἵσχη » δικπράττονται εἰς τὴν πατρίδα μου, καὶ λυ- » ποῦμαι συχνάκις ὅτι δὲν μ' ἔτουφέκισαν οἱ » ἄθλιοι ἐκείνοι! »

Μόνος τῆς μητρὸς του ὁ θάνατος ἀπέσπασεν ἐκ τοῦ βᾶθους τῆς καρδίας του παρομοίαν κραυ- γὴν ὀδύνης. « Ἡ ζωὴ, ἔγραψε μετὰ δώδεκα ἔτη ἐκ τῆς πόλεως Hazebrouck, ὅπου εἶχε μεταφέρει τὸν νεκρὸν τῆς, « ἡ ζωὴ μου φαίνεται κενὴ καὶ ἄσκοπος ἀφότου δὲν δύναμαι πλέον νὰ τὴν ἀ- φιερώσω εἰς τὴν ἀγαπητὴν μου μητέρα. » Μῆ-

νες παρήλθον καὶ δὲν ἠδύνατο εἰσέτι νὰ συν-
ειθίσῃ ζῶν ἄνευ ἐκείνης. « Ἀφότου ἔχασα τὴν
» μητέρα μου, ἡ ὁποία ἦτο τὸ ἔρμα τὸ ἐμποδι-
» ζον τὸ ἀτυχεῖς σκάφος μου ἀπὸ τοῦ νὰ κυ-
» λιάται ἀκυβέρνητον, εἰς μάτην ἀγωνίζομαι
» ματαιοπονῶν ἄνευ σκοποῦ καὶ ἄνευ ὠφελείας! »
Ζ'.

Ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἐπανάλαβε τὰς ἐξεις του,
τὰς ἐργασίας του, ἐτακτοποίησε τὴν μονήρη
ἐφεξῆς ὑπαρξίν του περιορίζων ἐπὶ μᾶλλον καὶ
μᾶλλον τὰς σχέσεις του εἰς στενὸν κύκλον φίλων.
Τακτικῶς κατ' ἔτος ἐπισκέψεις εἰς Hazebrouck,
διαμονὴ τινῶν ἐβδομάδων εἰς τὰ ὄρη τῆς Ἑλ-
βετίας ἢ εἰς λουτρὰ τῆς Γαλλίας κατὰ τὰς συ-
στάσεις τοῦ ἰατροῦ του, σπάνια ἐκδρομαὶ εἰς
Ἰταλίαν ἢ τὰς Κάτω Χώρας, ἰδοὺ αἱ κατὰ προ-
τίμησιν διασκεδάσεις του. Τὸ πλεῖστον τοῦ ἔτους
διήρχετο εἰς Παρισίους, κατὰ δὲ τὸ ἔαρ καὶ τὸ
φθινόπωρον μετέβαινε συνήθως εἰς τὴν ἑπαυλίν
του τοῦ Σαιντ-Ἰλαίρ.

Τὴν ἰδιοκτησίαν ταύτην ἀνέκτησε κατὰ τὸ
1879. Ὀλίγους μῆνας πρότερον, εἰς σύνοδον τῶν
ἐπιστημόνων τῆς Γαλλίας συνελθόντων εἰς Πα-
ρισίους, λόγιος ἐπαρχιώτης ἐκ τῆς Saintonge, ὁ
Κος Louis Audiat, ἀκούσας τὸ ὄνομα τοῦ μαρ-
κησίου τὸν ἐπλησίασε μετὰ τὴν συνεδρίασιν καὶ
τὸν ἠρώτησεν ἐὰν ἀνῆκεν εἰς τὴν ἐκ τῆς ἐπαρ-
χίας του καταγομένην οἰκογένειαν, τὴν φέρουσαν
τὸ αὐτὸ ὄνομα. Ὁ μαρκήσιος ἀπεκρίθη κατα-
φατικῶς, ἐζήτησε δὲ πληροφορίας περὶ τῆς χῶ-
ρας καὶ περὶ τῆς ἰδιοκτησίας, ἐκ τῆς ὁποίας πρὸ
αἰῶνος σχεδὸν ἀπεχωρίσθη ἡ οἰκογένειά του.
Κατόπιν τῆς τυχαίας ταύτης γνωριμίας ἐξελέ-
χθη ὡς μέλος τῆς τοπικῆς ἱστορικῆς ἐταιρίας,
τῆς ὁποίας προεδρεῖει ὁ Κος Audiat. Τότε δὲ
συγχρόνως ἀνεκάλυψε, χάρις εἰς τὸν λόγιον τοῦ-
τον, ὅτι εἶχεν εἰσέτι ἐκεῖ συγγενεῖς ἐξ ἀρχαίων
ἐπιγαιῶν. Ὑπεῖλαιον προθύμως εἰς τὰς παρακι-
νήσεις τοῦ Κου Audiat, ἐπεσκέφθη κατὰ τὸ ἐπό-
μενον ἔτος τὴν ἐπαρχίαν Saintonge καὶ τὴν ἰδιο-
κτησίαν τῶν προγόνων του. Κατὰ σύμπτωσιν,
ὁ κάτοχος τῆς ἦτο εὐδιάθετος νὰ τὴν ἐκποιήσῃ.
Ἡ γράϊα μαρκησία, μαθούσα τοῦτο, συνέλαβε
τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ νὰ τὴν ἀγοράσῃ ὁ υἱὸς τῆς,
οὗτος δὲ ἐσπευσε νὰ συμμορφωθῇ πρὸς τῆς μη-
τρὸς του τὰς ἐπιθυμίας αἱ ὁποῖαι πάντοτε ἦσαν
ἢ ἐγένοντο καὶ ἐπιθυμίαι του. Αἱ διαπραγμα-
τεύσεις διεξήχθησαν ταχέως. Πωλήσας μέροσ τῶν
ἐν Φλανδρίᾳ κτημάτων του ἠγόρασε διὰ τοῦ τι-
μήματός των τὴν ἰδιοκτησίαν τοῦ Σαιντ-Ἰλαίρ,
τὸ δὲ ἐπόμενον θέρος συνώδευσεν ἐκεῖ τὴν μη-
τέρα του. Ἰδοὺ, μοῦ ἔγραψε (τὴν 1 Ἰουλίου
1880) προσκαλῶν με, αἰδοῦ ἡμεῖς διὰ πρώτην
» φορὰν εἰς τὸ κτῆμα, τὸ ὁποῖον ἐξελθὼν τῆς οἰ-
» κογενείας κατὰ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1793
» εἶχα τὴν εὐτυχίαν νὰ ἐπαναφέρω εἰς τὴν οἰκο-

» γένειαν πέρυσι. Μεθ' ὅλα ὅσα εἶχα εἰπεῖ εἰς τὴν
» μητέρα μου, αἱ πρῶται τῆς ἐντυπώσεις δὲν ἦ-
» σαν εὐάρεστοι. Εἶχεν ἀκούσει τόσα περὶ τοῦ
» κτημάτων τούτου ὥστε δὲν ἤθελε νὰ πεισθῇ
» ὅτι, ἐν πρώτοις, τὸ ἀρχαῖον οἰκογενειακὸν μέ-
» γαρρον κατεδαφίσθη ἐπὶ τῆς ἐπαναστάσεως καί,
» δευτέρον, ἐπὶ τῶν ἐρείπιων ἀνηγέρθη σειρά τα-
» πεινῶν οἰκοδομῶν, οὐδὲν ἐχουσῶν τὸ ἀρχοντι-
» κόν . . . Ἄλλ' ἐὰν δὲν ὑπάρχει μέγαρον, οἱ κῆ-
» ποι ὅμως εἶνε ὠραῖοι καὶ οἱ περίπατοι περὶ
» αὐτοὺς τερπνοί. »

Πράγματι, εἰς μέγιστος στρογγύλος περιστε-
ρεῶν, μνημεῖον μεσαιωνικοῦ φεουδαλισμοῦ, καὶ
δύο πύργοι, ὁ εἰς τῶν ὁποίων ὅλως ἠρειπωμένος,
ἦσαν τὰ μόνα ἔχνη τῆς ἀρχοντικῆς τῶν προγό-
νων του κατοικίας. Μεταξὺ τῶν δύο πύργων ἐ-
κτίσθη ἡ σειρά τῶν οἰκοδομῶν περὶ τῶν ὁποίων
ἔγραφε, συνεχομένων καὶ συκοινωνουσῶν, ἀλλ'
ὑψους ἀνίσου. Βλέπων τὰς στέγας των ταπει-
νομένας βαθμηδὸν ἐξ ἀριστερῶν πρὸς δεξιὰ, ὁ
μαρκήσιος ἔλεγε γελῶν ὅτι τὸ μέγαρόν του ἔχει
τὸ σχῆμα τηλεσκοπίου. Οἱ περὶ τὴν οἰκίαν κῆ-
ποι καὶ τὸ ἀρχαῖον παρέκει δάσος ἐστόλιζον
ἀληθῶς τὴν ἑπαυλίν. Ἄλλ' οἱ ἐξ αὐτῆς ἐξαρ-
τώμενοι ἀγροί, ἰδίως μετὰ τὴν εἰσβολὴν τῆς φυλ-
λοξήρας, δὲν ἤξιζον τὰς παχέας γαίας τῆς Φλαν-
δρίας τῶν ὁποίων εἶχε γίνεαι ἀντάλλαγμα ὑπὸ
οικονομικὴν ἔποψιν ἢ ἀντάλλαγή δὲν ἦτο βε-
βαίως ἐπιτυχής, ἀλλ' ἀνακτῶν τὴν κοιτίδα τῆς
οἰκογενείας του ὁ νέος κάτοχος δὲν ἀπέβλεπεν εἰς
κερδοσκοπίαν ἢ ἐξαγορὰ τῆς ἰδιοκτησίας ἐκει-
νης ὑπῆρξε μεγάλη καὶ ἀληθῆς δι' αὐτὸν ἠθικὴ
εὐχαρίστησις. Οἱ ἀνευρεθέντες συγγενεῖς, οἱ ὁ-
ποῖοι ταχέως συνεδέθησαν μετ' αὐτοῦ δι' ἀγά-
πης εὐκρινουῶς, συνετέλουν εἰς τὸ νὰ ἐπισπεύ-
σωσι τὴν ἐγκλιμάτισιν του εἰς τὴν χώραν ὑπόθεν
κατήγετο. Ἠρέσκετο ἐπανερχόμενος ἐν τῷ μέσῳ
αὐτῶν, ἠρέσκετο δεξιούμενος εἰς τὴν ἑπαυλίν του
τοὺς φίλους οἱ ὁποῖοι προθύμως ἐκ Παρισίων ἤρ-
χοντο ὑπὸ τὴν φιλόξενον στέγην του. Ἐκεῖ ἡ
ἀνάπαυσις συνεδυάζετο μετὰ τῆς ἐργασίας καὶ
μετὰ περιπάτων τερπνῶν εἰς τὸ δάσος ἢ εἰς τοὺς
κῆπους, ἐν μέσῳ τῶν ῥοδῶνων, τοὺς ὁποίους διε-
σκέδαζε κλαδεύων ὁ οἰκοδεσπότης μετὰ τὴν φεου-
δαλικὴν ψαλίδα του, ὡς ἔλεγε παίζων ὁ φίλος
του Corré. Τὸ ἐσπέρας, ἐντὸς τῆς αἰθούσης, ἀ-
ναγνώσεις τερπναὶ διέκοπτον ἐνίστε τὰς ἀείποτε
ζωηρὰς συνομιλίας, ἢ ἐὰν τὸ φθινοπωρινὸν ψῆχος
ἐγίνετο ἐπαίσθητόν, μετέβαινον οἱ ξενιζόμενοι εἰς
τὸ εὐρύχωρον μαγειρεῖον καί, ἐνώπιον τῆς ἐστίας
ὅπου κλάδοι ξηροὶ ἀνέδιδον λάμψιν, συναμίλουν
ἐπ' ὀλίγον μετὰ τῶν δύο γηραιῶν ὑπηρετῶν του.
Ἐλάτρευον οὗτοι τὸν κύριόν των τοῦ ὁποίου ἡ
ἀγαθότης τοὺς ἐνεθάρρυνε, μηδαμῶς ἐλαττοῦσα
τὸ σέβας των.

Οἱ περὶ τὴν ἑπαυλίν διεσπαρμένοι χωρικοί,

καθώς καὶ οἱ κάτοικοι τῆς παρακειμένης κωμοπόλεως Soubise, δὲν ἐβράδυναν ἐπίσης νὰ τὸν ἀγαπήσωσι. Πάντες, ἀνεπαισθήτως πως καὶ λεληθότως, ἐφέροντο πρὸς αὐτὸν ὡς πρὸς τὸν φυσικὸν ἀρχηγὸν των, ὡς πρὸς τὸν ἀντιπρόσωπον τῶν προγόνων του. Ἡθέλησαν νὰ τὸν ἀναδείξωσι δῆμαρχον τῆς κώμης Soubise, ἀλλὰ τὸ ἤρνηθη, ἡ δὲ ἄρνησις του ἐπηύξησε μᾶλλον ἀντὶ τοῦ νὰ σμικρύνῃ τὸ πρὸς αὐτὸν σέβας καὶ τὴν ἐπιρροὴν τὴν ὁποίαν καὶ ἄκων ἐξήσκει. Βλέπων τις αὐτὸν ἐκεῖ, ἐλυπεῖτο ἐνδομύχως ὅτι ἦτο ὁ ἔσχατος τοῦ γένους του. Ἐὰν καὶ αὐτὸς ἤσθάνετο κρυφίαν διὰ τοῦτο λύπην, εὔρεν ὅμως τὸν εὐγενέστερον παρηγορίας τρόπον. Ἐν ἐλλείψει κληρονόμου φέροντος τὸ ὄνομά του, ἀφῆκε διὰ τῆς διαθήκης του τὴν φέρουσαν τὸ ὄνομα τοῦτο ἰδιοκτησίαν εἰς τὸ μοναχικὸν τάγμα τῶν ἀδελφῶν τῶν πενήτων, ὅπως ἡ ἔπαυλις του μεταβλήθῃ εἰς ἄσυλον φιλανθρωπικόν.

Εἰς τὴν ἔπαυλιν ἐκείνην διήλθε τὰς τελευ-

ταίας ἐβδομάδας τῆς ζωῆς του· ἀνεχώρησεν ἐκεῖθεν ἀσθενής, πολὺ ἀσθενέστερος ἢ ὅσον αὐτὸς ἐνόμιζεν, ὅπως νοσηλευθῆ εἰς Παρισίους. Μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀπέβίωσε (29 Νοεμβρίου 1889).

Εἰς τὸ κοιμητήριον τῆς ἡσυχου πόλεως τοῦ Hazebrouck ὁ εὐσεβῆς οὗτος υἱὸς εἶχεν ἀνεγείρη μικρὸν μαυσωλεῖον περιέχον τρεῖς τάφους. Δεξιόθεν κεῖται ὁ πατήρ του, ἀριστερόθεν ἡ μήτηρ τὴν ὁποίαν τόσον ἠγάπα. Ὡς ἔσχατον τεκμήριον τῆς πρὸς τὴν Ἑλλάδα στοργῆς, ἐπὶ τοῦ μνηματός της ἐχάραξεν, ἐν εἰδει ἐπιταφίου, τοὺς Ἑλληνικοὺς στίχους τοὺς εἰς τὸν θάνατόν της ποιηθέντας ὑπὸ τοῦ ἐν Βενετία φίλου του, Κου Κωνσταντίνου Τριαταφυλλῆ. Ἐκαστον τῶν δύο μνημείων στεφανοῦται διὰ προτομῆς μαρμαρίνης. Τρίτη προτομή, ἔργον καὶ αὐτὴ τοῦ φίλου του Bonnassieux θὰ στηθῇ ἐπὶ τοῦ ἀναμεταξὺ τῶν δύο μνημείων τάφου, τοῦ νεωστὶ ἀνοικθέντος ὅπως περιλάβῃ τὸ λείψνον τοῦ τελευταίου de Queux de Saint-Hilaire.

Δ. ΒΙΚΕΛΑΣ.

Ἡ λυγερή

Συνέχεια· ἴδε σ. 282

— Ποιὸς Νικολὸς θάρτῃ, θεῖα; ἠρώτησεν ἀνήσυχος ἡ Ἀνθῆ.

— Ποιὸς Νικολός; ὁ δῖκός σας, ἀπήντησε κατακόκκινη ἐκ τῆς στενοχωρίας ἡ Φρόσω.

Ἡ Ἀνθῆ ἠσθάνθη εὐθύς ἕνα ἰσχυρὸν νυγμὸν εἰς τὴν καρδίαν καὶ ἀνετριχίασε σύσσωμος. Ἡ λυγερὴ ἔφριττεν εἰς μόνον τὸ ὄνομα τοῦ Νικολοῦ· ἐκεῖνοι ἤθελαν νὰ ὑπάγῃ μαζί του εἰς τὴν πανήγυριν νὰ καθήσῃ γόνα με γόνα ἐπὶ τοῦ κάρρου, νὰ ἔχῃ αὐτὸν ἐμπρὸς της ἡμέραν ὀλόκληρον καὶ νὰ εἶνε καταδικασμένη ν'ἀκούῃ τὴν φωνὴν του, τὴν χονδρὰν καὶ ἀγρίαν φωνὴν του ἢ ὑποία ἠμοίαζε με χλημίντοισμα ἵππου. Καὶ αὐτὸ βεβαίως θὰ εἶνε προεσχεδιασμένον ἀπὸ τοὺς γονεῖς της. Μετὰ τὴν συνάντησιν ἐν τῷ οἰκίσκῳ τῆς γοήσεως ἤρχετο τὸ ταξίδιον ἐπὶ τοῦ κάρρου· μετὰ τὰς προτάσεις ἤρχετο ἡ ἐκτέλεσις τοῦ συνοικεσίου. Οὕτω πάντοτε γίνεται εἰς τὰ χωρία. Ἄμα συμφωνήσουν τὰ ἐνδιαφερόμενα μέρη κάμνουν ἕνα τραπέζι ἀπὸ κοινοῦ, πορεύονται εἰς καμμίαν πανήγυριν, εἰς διασκεδάσιν τινα κατὰ τὴν παραλίαν τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου, ὁπόθεν ἔρχονται ὅλοι μαζί εἰς τὸν οἶκον τῆς νύμφης τὴν ἐσπέραν. Τοῦτο συντείνει εἰς τὸ νὰ γνωρισθοῦν κάπως καλλίτερον ὁ γαμβρὸς καὶ ἡ νύμφη καὶ νὰ κοινοποιηθῇ με τρόπον τὸ συνοικέσιον εἰς τὴν κωμόπολιν. Ἀργότερα, ἦτο βεβαία ἡ Ἀνθῆ, ὅτι θὰ ἤρχιζον τὰ γεύματα καὶ δείπνα εἰς τὸν γαμβρόν, αἱ ἀποστολαὶ κανενὸς γλυκίσματος ἐκ μέρους τῆς πενθερᾶς, εἴτε τὸ ῥάψιμο ἀσπρορροῦχων ἐκ μέρους τῆς νύμφης με-

χρις οὗ γίνῃ ὁ ἐπίσημος ἀρραβών. Ὡ πολλὸ κακὰ ἤρχισεν αὐτὸ τὸ παιγνίδι, παρὰ πολὺ κακὰ!...

Ἐνῶ ἀνεκύκλου ταῦτα εἰς τὸν νοῦν της ἡ λυγερὴ ἐφάνη ἐρχόμενος μακρόθεν ὁ Νικόλαος Πικόπουλος. Εἶχε τὴν ἀριστερὰν χεῖρα ὀπίσω, ἐπὶ τῆς ὀσφύος ἐστηριγμένην. Τοῦτο δὲ ὄχι διότι ἔπασχεν τὸ ἐρυσίπελας ἤδη εἶχεν ἐξελαιφθῆ χάρις εἰς τοὺς ἐξορκισμοὺς τῆς Κυρᾶ Παγώννας καὶ τὰ ἐκ καπνοφύλλων καὶ ὄξους ἐπιθέματα. Ἀλλὰ μεταξὺ τῶν ἐμποροῦπαλλήλων τοὺς ὁποίους ἔλαβε τὴν εὐτυχίαν νὰ πλησιάσῃ κατὰ τὴν βραχεῖαν μέχρι Πατρῶν ἐκδρομὴν του, θεωρεῖται ἡ στάσις ἐκείνη ὡς ἡ μᾶλλον ἀρμόζουσα εἰς ἕνα ἔμπορον. Νὰ βαδίξῃ τις βραδείως νὰ ἔχῃ τὴν κόμην λαμποκοποῦσαν ὡς ὁ κασσίτερος ὑπὸ τοῦ ἐλαίου, τὸ ἡμύψηλον ὀλίγον ἐπικλινές εἰς τὰ δεξιὰ, τὴν ἄλυσιν τοῦ ὀρολογίου χονδρὴν, καταφορτον ὑπὸ πετραδίων καὶ δακτυλίων, ἀδιάφορον ψευδῶν ἢ γνησίων, καὶ διαζωννύουσαν ἐπιδεικτικῶς τὸ ἐπιγᾶστριον, τὴν μίαν χεῖρα ἐρειδομένην ὀπισθεν, ὡς νὰ ἐκουράσθῃ ἀπὸ τὸ μέτρημα τῶν χρηματοδεμάτων, ἐνῶ ἡ ἄλλη ἀδιαφόρως θὰ παίξῃ λεπτὸν ραβδίον, ὧ, δίδει σοβαρὰν περὶ αὐτοῦ ἰδέαν εἰς τὸ χυδαῖον πλῆθος, παριστᾶ ἑαυτὸν ἀκόμη καὶ εἰς τὸν δρόμον ἀπνησχολημένον ὑπὸ τῶν ἐμπορικῶν κεφαλαίων του. Ἄς ἀφήσωμεν δὲ ὅτι ἀνχθίζει καὶ τὴν θέσιν του ὡς ὑποψηφίου γαμβροῦ. Ἐγνωρίζε πολὺ καλὰ νὰ ὠφελῆται ἀπ' αὐτὰ τὰ ἐμπορικὰ τετίρπια ὁ Νικόλαος Πικόπουλος, ὁ ἐπιχειρηματίας Διεβριώτης, ὁ ἀναχωρήσας με-